

DİPLOMASİDE DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜM: SİBER DİPLOMASİ

Betül ÇATAL*

Öz: Bilginin önüne geçilemeyen hızlı yayılmasının elbette ki olumlu sonuçları olmuştur. İnternet'in iletişim aracı olarak kullanılmasıyla birlikte, insanlar hızlı bir şekilde bilgiye erişebilmektedir. Bunun yanı sıra İnternet iletişim aracı olması yanında, bir alt yapı hizmeti olarak da kullanılmaktadır. İnternet'e bağlı kurumlar, bilgisayarlar aracılığıyla birbirine bağlanarak iletişimi hızlandırmakta ve külfetli birçok işlemi kısa sürede yapabilmektedir. İnternet öncesi dönemlerde, büyük güçlüklerle yapılan işlemler, son derece basit ve hızlı bir şekilde yapılmaktadır. Dış politikanın yürütme aracı olan diplomasi, ilk çağlardan günümüze gelinceye kadar büyük bir değişime uğramıştır. Bu bağlamda küreselleşmeyle birlikte iletişim alanında meydana gelen değişimler, diplomasi alanında önemli etkilere neden olmuştur ve siber diplomasi adı verilen yeni bir kavramın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu çalışmada siber diplomasinin kavramı, geleneksel diplomasiden farkları ve diplomasiye katkıları anlatılmaya çalışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Siber Uzay, Diplomasi, Dijitalleşme, Siber Saldırı.

DIPLOMACY IN CHANGE AND TRANSFORMATION: CYBER DIPLOMACY

Abstract: As a matter of course, quickly irrepresible spreading of the knowledge have been positive results. The people reached swiftly the knowledge with the using the internet as communication tool. The internet besides the being as communication tool, it is also used as an substructure service. The institutions connected to the internet are speeding communication by way of the connecting to each other through computers. The operations, in the pre-Internet era, which done by difficulty are now done very simply and quickly. Diplomacy, the instrument of execution of foreign policy, had undergone a great transformation from the earliest times until the day it arrives. The changes occuring in the communication field with the globalization, in the context of, caused the important influences in the diplomacy and it was caused the arising out of the new study field in diplomacy which called Cyber Diplomacy. In this study, will be try explain to the differences between the cyber diplomacy concept and traditional diplomacy, and contributions of the concept to the diplomacy field.

Keywords: Cyber Space, Diplomacy, Digitization, Cyber Attack.

I. Giriş

Bilişim teknolojisindeki bu baş döndüren gelişmeler ve özellikle internetin (1960-1980 yılları arasında) diğer ülkelerin paylaşımına açılmasıyla; iş, ticaret, pazarlama, reklam, kültür, sanat, edebiyat, spor, iletişim, eğitim, ulaşım ve sosyal hayat olmak üzere kısaca, hayatın her alanında daha önceki dönemlerde görülmeyen olağanüstü değişim ve dönüşümler oldu. Ancak bu derece büyük gelişmeleri ağılayan en önemli husus, dünya çapında bilgisayar

* Öğretim Görevlisi, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Adalet Meslek Yüksekokulu. e-mail: betul.catal@selcuk.edu.tr

Geliş Tarihi: 10 Aralık 2017
Date of Received: 10 December 2017
Kabul Tarihi: 01 Şubat 2018
Date of Accepted: 01 February 2018

kullanımının yaygınlaşması değil, bütün bilgisayar ve bilgisayar ağlarını birbirine bağlayan genel bir ağ olan internetin yaygın olarak kullanılması oldu.

Bilişim teknolojisinin yansıması olan bu gelişmelerden uluslararası alanda öncelikle devletler ve resmî kurumlar yararlanırken, kişisel bazda kullanım için 10- 15 yıllık bir süre daha geçmesi gerekti. İnternetin kişisel kullanıcılar tarafından yaygın olarak kullanılmasıyla coğrafi sınırlar ortadan kalkarak dünya küresel bir köy haline geldi. Artık insanoglu sanal; özgür, çok hızlı ve sürekli genişleyen, sınır çizilemeyen, denetlenemeyen ama hayatın her alanını kolaylaştıran bir teknolojiyi, interneti kullanır hale gelmişti. Bu gelişmeleri hemen benimseyen insanoglu televizyonun yayılma hızından 3 kat, radyoların yayılma hızından 9 kat daha kısa sürede (3 yıl içinde) 50 milyon kullanıcı sayısına ulaştı.

Öte yandan siber ortamdaki kullanıcı sayılarının çokluğu, erişimin ve ulaşımın kolaylığı yeni bir terör çeşidini ortaya çıkarmıştır. Dünya, toplumları çok hızlı manipüle edebilen, sokağa dökabilen, şiddete sürükleyen, yönetimleri zorlayan, tehdit eden, devlet güvenliğine ait kurumların veri bankalarına müdahale edebilen siber terörizmle tanışmıştır. Siber suç gruplarının yanında terör örgütlerince ve ülkelerin güç mücadelelerinde de bilişim teknolojileri etkili bir araç olarak profesyonelce kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle Arap baharı olarak adlandırılan kuzey Afrika ülkelerindeki yönetim değişikliklerinde halkın mobilize edilmesi, protesto mitinglerin gerçekleştirilmesi, direnişlerin sürdürülmesinde sosyal medya baş aktör olmuştur. Yine ülkemizdeki Taksim Parkı direnişleri ve protesto mitingleri hep sosyal medya aracılığıyla sürdürülmüştür.

Uluslararası ilişkilerde devletlerin dış politikalarının yürütülmesine yardımcı olan diplomasi aracının kullanımı, insanlık tarihi kadar eski olduğu kadar, yüzyıllar boyunca merak ve ilgi uyandırmıştır. İçinde yaşadığımız döneme gelinceye kadar da diplomatik faaliyetler ve diplomasi kurumu giderek önemini artırmıştır. Hızla küreselleşen dünyamızda uluslararası ilişkilerin yine hızlı bir şekilde yoğunlaşmasıyla, bundan sonra da diplomatik faaliyetlerin artarak devam edeceğini söylemek yerinde olacaktır. Ancak gelişen teknolojiyle birlikte diplomasiinin de boyutu değişmiş ve “Siber Diplomasi” denilen yeni bir kavram ortaya çıkmıştır.

Siber odaklı yaklaşımlar uluslararası hukuk, politik ve teknik alanlarda devam etmektedir. Toplulukları, toplumları, ülkeleri, devletleri ve bütünüyle toplumsal yaşamı doğrudan etkileyen siber odaklı yaklaşımlarla ilgili en büyük risk ise siber sahayı denetleyecek bir kurumsal sistemin olmamasıdır. Uluslararası bir kurum ve mekanizma tarafından yasal olarak denetlenmediği sürece de siber saldırılar dünyanın en ciddi sorunu olmaya devam edecektir.

Bu çalışmada iletişim teknolojisinin meydana getirdiği değişim ve dönüşüm sayesinde diplomasiinin yeni bir formu olarak ortaya çıkan siber diplomasiinin, geleneksel diplomasiden farklılıkları ve diplomasiye katkıları anlatılmaya çalışılacaktır. Bu konunun bakir bir alan olması sebebiyle uluslararası literatürde yapılan çalışmaların çok az, Türkiye’de ise dijital diplomasiyle ilgili olarak son iki yılda yapılan çalışmaların olmasına rağmen; siber diplomasiinin alanında akademik anlamda yapılan bir çalışmanın olmadığı görülmektedir. Dolayısıyla yapılan çalışmanın literatüre katkısı oldukça önemli ve değerlidir.

II. Siber Diplomasi Kavramı

Tarihin uzun gelişimi neticesinde diplomasinin içeriği de değişmektedir. Günümüzde diplomatlar pek çok konuda birbirine bağımlı hale gelmekte ve toplumlar arası ittifaklar daha da fazla oluşmaktadır. Devlet dışı aktörleri uluslararası politika yapımında daha etkili ve baskın hale gelmekte, profesyonel diplomatlar seçkin bir konumda olmaktadır. Bunun aksine dijital yenilikler ve devrimler iletişimde daha da kurumsal hale gelmiştir.(Hocking & Melissen, 2015).Diğer yandan siber diplomasi yeni ve devrimsel bir nitelik olarak şekillendi ki, bu tepeden alta, merkezi devlet süreci ve uluslararası ilişkiler daha fazla iletişim ağı aracılığıyla diplomasinin içeriği de değişmiştir. Diplomasi, toplum tabanlı bir diplomasiye dönüşmüştür (Bijola & Holmes, 2015).Bu çağda internet kullanımının hızla artması insanların bilgi ve fikirleri hızla takas etmesine yol açmıştır. Dünyanın çok önemli bir bölümünde internet bağlantısı mevcuttur.(Copeland, 2013).

Son birkaç yıldır “siber diplomasi” etkili bir kavram olmaya başlamıştır. Hükümetlerin ve uluslararası kuruluşların dış politikada stratejik hedeflere ulaşmak için interneti ve sosyal medyayı nasıl kullandıkları çeşitli makalelerde ve kitaplarda görmektediriz (Deruda, 2014). E-diplomasi, dijital diplomasi, online diplomasi olarak da adlandırılan siber diplomasi; ismi ne olursa olsun bilgi çağında karşımıza diplomasinin yeni bir formu olarak ortaya çıkmaktadır. Semantik nüanslarına rağmen; siber diplomasinin geleneksel diplomasiden üç şekilde ayrılmaktadır. Bunlar; daha fazla bilgi, daha fazla etkileşim ve daha fazla şeffaflıktır. (Westcott, 2008).

Siber diplomasi; diplomatik meseleleri internet yoluyla ele alma ve çözüm geliştirme yöntemidir. Klasik diplomasiden farklı bir ortamda uygulanması demek olan siber diplomasi sayesinde, web aracılığıyla yeni ve dikkate değer yöntemlerle dinlemek, yayınlamak, etkileşime geçmek ve değerlendirmek mümkün hale geliyor (Çatal, 2015).Genel olarak siber diplomasi ; internet ve yeni teknolojik iletişim araçları kullanılarak uluslararası diplomatik faaliyetlere yardımcı olmak şeklinde tanımlanmaktadır (Straub & Kruikemier, 2015).

Uluslararası aranada giderek artan ilişkiler sayesinde devletler stratejik amaçlarını gerçekleştirmek amacıyla kitle iletişim araçlarını daha yoğun bir şekilde kullandığı görülmektedir.(Pahlavi, 2003). Fakat E-diplomasi sosyal medyadan çok daha karmaşık ve yapılandırılmış bir kavramdır. Gözle görünür bir role sahip olsa da anahtar role sahip değildir. Bununla birlikte pek çok devlet/hükümet facebook, twitter ve diğer sosyal medya araçlarını takip etmekte ve dış politika gündemlerini oluşturmak için sosyal medyayı kullanmaktadır (Sandre, 2015).

Soğuk savaş sonrası dönemde değişen güvenlik endişeleri bağlamında devletler çok farklı tehditlerle karşı karşıya kalmışlardır. Uluslararası arenada gücünü artırmak isteyen devletler siber uzayı kullanarak çeşitli siber saldırılar ve espionaj faaliyetleri gerçekleştirmeye başlamıştır. Bu bağlamda devletler bu gibi sorunları çözmek adına diplomasiyi bir araç olarak kullanmaya başlamıştır.

III. Dijitalleşmenin Diplomatlara Etkisi

Küreselleşmeyle birlikte iletişim çağında yaşanan baş döndürücü gelişmeler diplomatların görevleri bakımından da birçok dönüşüme ve değişime neden olmuştur. Mesela telgraf, radyo, uçak gibi araçlar nedeniyle, ülkelerarası iletişimin ve ulaşımının son derece hız kazandığı dönemde, dışişleri bakanlıklarının yabancı ülkelerdeki diplomasi temsilcileri üzerinde eskiye göre daha sıkı bir denetim kurabilmektedir. Yine modern iletişim araçlarının icadı ile dış ülkelerde görev yapan diplomasi temsilcilerinin bağımsızlıkları ve dış politikanın yapımı üzerinde eskiye göre daha sıkı bir denetim kurabilmektedir (Tuncer, 2006). Eski diplomasi dediğimiz Birinci Dünya Savaşı öncesi dönemde diplomatik temsilcilikler dış politika yapımında önemli bir karar alama mekanizması iken; günümüz diplomatının “Bir hattın ucundaki kâtip” konumuna geçmesine neden olmuştur. Daha önceden Merkezle sınırlı ve gecikmeli bir irtibata sahip olan diplomatlar, göreve giderken sadece konunun genel çerçevesi/kırmızı çizgiler hakkında bilgi alıp bu genel çerçeve dâhilinde kendileri yorum yapmaktaydı ve bu açıdan oldukça geniş bir özgürlüğe sahiptiler. Lakin iletişim teknolojisindeki sınır tanımaz gelişme ile beraber gerek genel çerçeve gerekse genel çerçevenin içi anlık video-telefon görüşmeleri yoluyla merkez tarafından an be an doldurulmaya başladı ve bu diplomatların özgürlük alanlarını büyük oranda kısıtlandı (Türen, 2011).

Küreselleşme çağında teknolojik gelişmeler, bir yandan diplomasi temsilciliklerinin eski dönemlere oranla çok daha etkin çalışabilmelerinin mümkün kılarken, diğer yandan klasik bilgi sağlama yollarına yeni seçenekler yaratarak onların nispi önemlerinin azalmasına neden olmuştur (Sönmezoğlu, 2005). Nitekim eski diplomasi dediğimiz dönemde diplomatların edindikleri istihbaratlar çok önem verilirken; küreselleşmenin getirdiği teknoloji devrimiyle bir ülkede olan bir durum hem internete düşmekte dolayısıyla diplomatlar bu bilgileri internet ortamı üzerinden öğrenmektedir. Ayrıca günü gününe yerel gazeteleri incelemek, günümüzdeki elçilerin en başta görevidir. Diplomatlar, gazetelerde yer alan haberleri internetin getirdiği kolaylık sayesinde buldukları ülkelerde egemen siyasal, sosyal ve ekonomik ortam çerçevesinde değerlendirmekte ve yorumlamaktadır (Tuncer, 1991).

Başka bir düşünceye göre ise küreselleşme ile birlikte teknoloji ve iletişim devrimi yaşanmakta bu da kamu da daha fazla şeffaf olmasına sebep olmaktadır. Bu durumda diplomatların giderek iletişim becerilerini artırmaları gerektiğine vurgu yapılmaktadır (Trunkos, 2011).

Küreselleşmenin getirdiği bir başka yenilik de kişisel diplomasıdır. Bilindiği üzere eski diplomasi de bir ülkenin elçisinin ağırlanması çok önemli bir olgu iken yeni diplomasi de artık bu tür merasimlere gerek kalmadığını görüyoruz. Ziyaretler, iletişim araçları ve telefon görüşmeleri, Skype, Google, Facebook, Whatsapp, Messenger aracılığıyla gerçekleşmekte ve kişisel diplomasiyi uygulayan devlet ve hükümet başkanları, karşıtlarıyla doğrudan temas kurmakta, ülkelerin tanıtımına katkıda bulunmakta ve ikili resmi ve diğer ilişkileri geliştirmektedirler(Tuncer, 2006).

Uzmanlara göre, siber diplomasiyi en aktif ve etkin kullanan ülkelerin başında İsrail gelmektedir. 31 Mayıs 2010'da dokuz Türk'ün ölümüyle sonuçlanan Mavi Marmara baskını sonrası uluslararası kamuoyu önünde ‘makyaj tazeleme’ ihtiyacı duyan İsrail, bakanlık koridorlarında sıkışan

diplomatik ilişkilerini sanal ortama taşıyıp varlığını görünür hale getirmiştir. Hayfa Üniversitesi ‘vatandaş diplomatlar’ yetiştirmek üzere yeni bir yüksek lisans programı başlatmıştır. ‘Sanal Büyükelçiler’ (Ambassadors online) başlığı altında, sıkı bir eğitime girecek olan öğrenciler, internet gazetelerine yapılacak yorumların niteliği, Wikipedia sayfalarına bilgi girişi ve güncellenmesi, forumlar, CHAT odaları, Facebook ve Twitter kullanımı ile ilgili dersler aldıktan sonra ‘vatandaş diplomatlar’ olarak sanal âlemde görölmektedir (Kasapoğlu, 2012).

ABD’nin ilk siber diplomatı olan Christopher Painter “Siber diplomasi ayağınız zayıflarsa, ofansif siber kabiliyetlerinizin ve siber güvenlik zafiyetlerinizin bu durumu kaldıracabilecek kapasitede olması gerekiyor. Siber güvenliğe yeterince ödenek ayırmazsanız, eninde sonunda Pentagon’un daha fazla mühimmat satın alması gerekecektir” diyerek siber güvenliğin önemini vurgulamıştır. (2011).Yine Avustralya’nın uluslararası ortakları ile şeffaf, özgür ve güvenli bir internet ortamı oluşturmak için; ülkenin uluslararası siber arenada koordineli düzenli ve etkili şekilde temsil edilmesi adına 2016 yılında “Siber İşler Elçisi” atanmıştır.(2016).

IV. Dijitalleşmenin Diplomatik Yöntemlere Etkisi

Küreselleşmenin diplomasiye etkilerinde belki de en önemli değişim, diplomatik yöntemlerde görölmektedir. 20. yüzyılda büyük totaliter devletler, diplomasi alanına kendine özgü bazı yeni yöntemler geliştirmişlerdir (Vranjes & Zeljic, 2013).Siber diplomasinin diplomatik yöntemlere katkısı ise şu şekildedir:

- Diplomaside siber bir araç olarak kullanılmıştır.
- Casusluk faaliyetleri ve gizli belgeleri toplamak için kullanılmıştır.
- Dış politika yapımında çeşitli sosyal medya araçları vasıtasıyla kullanılmıştır.
- Devletler siberi kullanarak güçlerini uluslararası arenada göstermek istemişlerdir.

P. P. Borstan’a göre Viyana Konvansiyonundan bu yana yeni bir diplomatik metot kullanılmaya başlanmıştır (Nicolson, 1956). Bugün devletler arasında ilişkilerin eskiye oranla daha girift, yoğun ve çeşitli olması iki taraflı olan diplomasinin çok taraflı olmasını gerektirmiştir. Daha 18. yüzyıla değin, diplomasi iki yönlü kalıplar arasında sürüp giderken, 19. özellikle 20. yüzyıldan itibaren diplomatik ve teknik alanda gelişen uluslararası örgütler içinde çok yanlı iletişime dönuşmüştür(Gönlübol, 1985).

Türkiye’de siber diplomasi alanında önemli çalışmalara imza atan Gökhan Yücel, bir kategorizasyon yaparak diplomasiyi dörde ayırmaktadır. İlk diplomasi siyah takım elbiseli beyaz gömlekli kişilerin yaptığı reel politiğin, ulusal çıkarların ve propagandanın mevzubahis olduğu bir iş olarak tanımlamakta ve Heny Kissenger’ın yazdığı “Diplomacy” kitabının bu kategoriye sembolize ettiğini ifade etmektedir. İkinci olarak devlet-halk ilişkilerinin merkezde olduğu “kamu diplomasisi” diyebileceğimizi ve Joseph Nye’nin yazdığı “yumuşak güç” kavramıyla daha iyi anlaşılabileceğini belirtmektedir. Üçüncü olarak dijital diplomasinin her yerde, her zaman, herkes için herkes tarafından yapılan bir diplomasi olduğunu, onun için devletin her zaman bir muhatap olması gerekmeceğini ifade etmektedir. Son olarak;

diplomasinin kullanıldığı döneme girdiğimizi ve bu diploması türünün nesnelere arası etkileşimi sağlayacak siber-diploması olduğunu belirtmektedir (2015).

Devletler siber yeteneklerini, en yaygın ve etkin bir şekilde hasım veya rakip saydıkları ülkelerin ve devletlerin yaşamsal gizli bilgi varlıklarını ele geçirmek için casusluk sahasında değerlendirdikleri gibi diplomatik münasebetlerini olumsuz şekilde kademelendirirken karşı taraftan elde ettikleri bir koz şeklinde de değerlendirmektedir. Örneğin; İsveç merkezli bir kurum olan Wikileaks'in ABD'nin Afganistan savaşı ile ilgili 90 bin belgeyi yayınlamasıyla uluslararası bir şöhrete kavuştuktan sonra, 28 Kasım 2010 tarihi itibarıyla Amerikalı diplomatların birbirleriyle olan yazışmalarını yayınlamaya başlamış; başta Amerika olmak üzere pek çok ülkenin gizli politikalarını ifşa etmiş; Türkiye de dahil olmak üzere pek çok ülkede diplomatik krizlere yol açmıştır.

Melissen de iletişimin hızı ve yönünün son 20 yılda değiştiğini ve diplomasinin temeli olan iletişim modellerinin de değişmek zorunda kaldığını belirtmektedir. "Diplomatlar ve Dışişleri Bakanları artık sosyal medyada olmak zorunda" demektedir (Melissen, 2011).

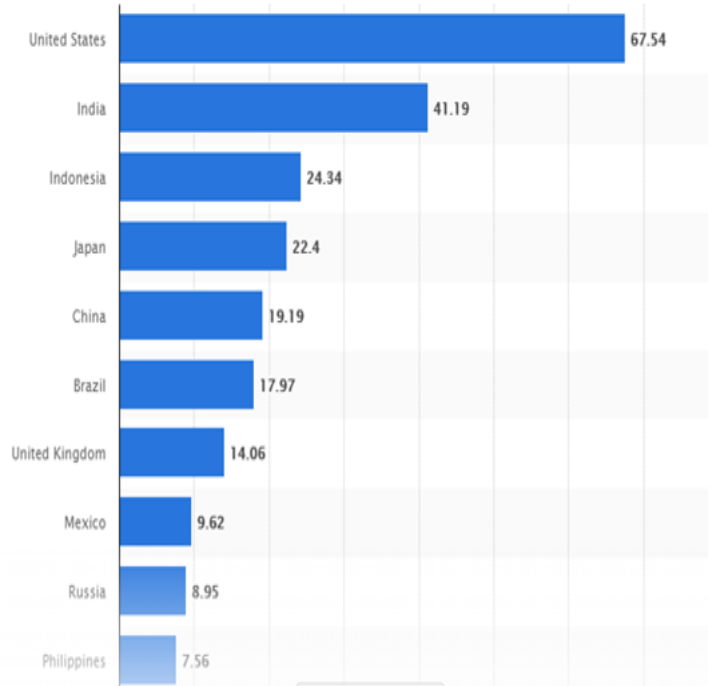
Yeni siber diplomatik yöntemleri çok iyi kullanan ülkelerin başında ABD gelmektedir. 11 Eylül saldırılarında sonra dünya nezdinde bozulan imajını düzeltmek için kamu diplomasisi çalışmalarına ağırlık veren ABD, Facebook, Twitter, Youtube, bloglar, Myspace ve Instagram gibi sosyal medya araçlarını çok iyi bir şekilde kullanmaktadır. Şuan sadece Twitter üzerinden 11 farklı dilde yayın yapmakta, Facebookta 31'den fazla hesabı bulunmaktadır. Başkan Obama'nın seçim çalışmalarında sosyal medya araçlarını fazlasıyla kullanmasıyla başlayan süreç başkan olduktan sonra ABD'nin bu yeni trendlere uyum sağlasıyla devam etmiştir. Bu iletişim kanallarından yararlanmak amacıyla ABD'nin "Public Diplomacy 2.0" adı verilen yeni bir yaklaşım benimsenmiştir. Buna göre artık kamu diplomasisinde internet web 2.0 teknolojisi ön plana çıkacak, Dış İşleri Bakanlığı ve Beyaz Saray web sayfalarında, audio (mp3) ve video bağlantıları bulunacak ve bu videolar Facebook ve Twitter üzerinden paylaşılacaktır (Akçadağ, 2010).

Siber diploması uluslararası arenada daha çok şu iki yolla diplomatik faaliyetlerini gösterdiğini görüyoruz: Twitter Diplomasisi ve Siber Saldırı ve Espiyonaj Diplomasisi.

A. Twitter Diplomasisi

Twitter diplomasisi hem sosyal medyanın büyüyen bir formu olup hem de dünya çapında birçok büyükelçinin siber diplomasisi açısından gerçek bir başlangıçtır. Gerçekten de 140 karakter dünyaya bakış açımızı değiştirebilir. Twitter diplomasisi dış politika biçiminin yeni uluslararası problemlerle daha iyi cevap verecek biçimde şekillendirilmesini sağlamıştır. Twitter diplomatları ilk olarak sosyal medyayı nasıl analiz edileceğini araştırır ve vatandaşlar ile politika yapımcılar arasında doğru iletişimi sağlamaya çalışmaktadır (Burns&Eltham, 2009).

Tablo 1:En Yüksek Twitter Kullanıcısı olan 10 lke(2016)

Kaynak: <https://www.statista.com/statistics/242606/number-of-active-twitter-users-in-selected-countries/> (Erişim Tarihi:28.11.2017).

Tablo 1’de görüldügü gibi, dünyanın nüfusa oranla en etkin Twitter kullanıcı lkesi ABD’dir. ABD’nin bu özelliğın diğerk sosyal paylaşım alanlarında da görmek mümkündür. Bu lkeyi Hindistan takip etmektedir. Hindistan’ın diğerk ülkelerde nüfusa göre Twitter kullanıcı oranı her ne kadar düşük olsa da son yıllarda büyük bir ivme kazanarak dünyanın en yüksek Twitter kullanıcı on ülkesi arasında bulunmaktadırlar. Tablo 1’de Türkiye’yi görmek mümkün olmamakla birlikte, son yıllarda Türkiye’de de hızlı bir artış olduğu bilinmektedir.

2013 yılında siber diplomasının şampiyonlarından biri olan İran, Twitter kurucularından Jack Dorsey ile İran Devlet Başkanı Hasan Ruhani arasındaki tweet’leşme ve ABD Başkanı Barack Obama ile Ruhani arasında yıl ortasında gerçekteşen ve ‘dönüm noktası’ olarak algılanan doğrudan telefon görüşmesinin iki başkanca tweetlenmesi de yılın olayları arasında yer almıştır. İran’da Facebook, Twitter gibi sosyal medya araçlarının yasak olmasına rağmen Cumhurbaşkanı Hasan Ruhani’nin Twitteri etkin bir şekilde kullanması oldukça dikkat çekmiştir. 2014 yılında matematik dünyasının en prestijli dl olan Fields Madalyası’nı kazanan ilk kadın olan İranlı Prof. Dr. Meryem Mirzakhani’nin Ruhani tarafından twitter üzerinden tebrik edilmesi ve yine twitter üzerinden Meryem Mirzakhani’nin hem açık ve hem başörtülü fotoğraflarını paylaşması pek çok tartışmaya neden olmuştur.

Türkiye’deki ilk siber diplomasi rneği, geçen yıl Libya’da gözaltına alınan dört ABD’li gazetecinin Türkiye aracılığıyla kurtarılmasında yaşanmıştır. Türkiye’nin Washington Büyükelçisi Namık Tan’ın, gazetecilerin kurtarılmasını Twitter’den duyurup resimlerini paylaşması, Türk diplomasisinin sanal ortamda varlığını kanıtladığı ilk örnek olmuştur (2012). Yine Recep

Tayyip Erdoğan 2017 yılı itibariyle Twitter de en fazla takipçi olan dünya liderleri arasında dokuz milyon dokuz yüz otuz bin adet takipçiyle altıncı sıraya yükselmiştir.

B. Siber Saldırıları ve Espiyonaj Faaliyetleri

İletişimin küreselleştiği dünyamız da devletler için hayati öneme sahip “güvenlik” algısı da ciddi mahiyette bir dönüşüm ve değişime uğramıştır. Teknolojik gelişmeler sayesinde savaşın boyutu ve yöntemi gelişmiş ve bunun sonucunda da devletler siber saldırı ve espionaj faaliyetleriyle uluslararası arenada hiç olmadıkları kadar güçlü olmaya başlamışlardır. Siber faaliyetleri çok sık kullanan ülkeler, teknolojik olarak daha gelişmiş olup, bu faaliyetlerden menfaat sağladıkları için küresel boyutta bir siber güvenlik oluşumuna genellikle sıcak bakmamaktadır. Ancak siber saldırıların az bir bilgiye sahip kötü niyetli kişi ve örgütlerce kullanılabilmesi ve bundan büyük devletlerin daha çok zarara uğraması, siber uzayda yaşanan gelişmelerin klasik uluslararası ilişkiler çalışmaları içerisine alınmasını gerekli kılmıştır. Çünkü siber uzayda yaşanan gelişmeler, uluslararası ilişkilerde yeni aktörlerin doğmasını sağlamış ve yeni güvenlik risklerini ortaya çıkarmıştır (Gürkaynak & İren, 2015). Ülkeler için hayati ve büyük öneme sahip, siber saldırı ve dijital tehditlerin özellikle hedefi olan korunmada öncelikli altyapı sektörleri, takip edilecek diplomasi ve konunun siyasetinde önemli ve öncelikli bir konum işgal etmektedir. Siber uzayın aktörleri, dikkatleri üzerlerinde toplama otomasyon gücünü de kullanarak, dünya toplumsal gündemini doğrudan etkileyebilecek siber tehdit ve terörizm, dezenformasyon, siber savaş ve casusluk çalışmaları gibi illegal organ, sistem ve mekanizmaları ellerinde tutmaktadır.

Örnekleme gerekirse, Rusya'nın Estonya'ya karşı gerçekleştirdiği yoğun saldırılar ilk siber savaş olarak kabul edilebilir. Rusya'nın 2007'de saldırısı sonrasında NATO saldırıya karşı kayıtsız kalmamış ve Estonya'ya dijital teknoloji ve güvenlik alanında destek olmuştu. Bu amaçla söz konusu ülkeye subaylarını göndermişti. Rusya'nın siber saldırıları, Estonya'nın resmî hizmetlerini, telekomünikasyon sistemini ve bankacılık işlemlerini akamete uğratmıştı. Bu kadar yoğun taciz ve saldırının nedeni ise başkent Tallinn'deki Asker Anıtının yerinin değiştirilmesi hususunda Rusya ile ortaya çıkan görüş ayrılığıydı.

Rusya, diğer yandan Gürcistan'la 2008 yılında yaşadığı kriz sonucunda, bu ülkenin internet şebekesi ile verilen kamu çalışmalarını dumura uğrattı. Bu saldırının arka planında Rusya'nın olduğu dayanaksız ve sadece bir şüphenin sonucu değildi. Rusya ve Türkiye'deki sistemlerden yapılan saldırıların Gürcistan'ı hedef aldığı da tespit edildi.

Türkiye de Rusya ile 2015'te yaşanan Rus uçağının düşürülmesi krizi esnasında benzer bir saldırıyla karşılaştı. Türkiye'ye yapılan saldırı 2007'de Estonya'nın ve 2008'de Gürcistan'ın maruz kaldığı gibi Dağıtık Servis Dışı Bırakma (DDoS) saldırısı şeklinde gerçekleşti.

Uluslararası ilişkilerde devletler güvenlikleri tehdit eden ve çeşitli diplomatik krizlere yol açan u durumu ortadan kaldırmak amacıyla birtakım çalışmalar yürütmüştür. Bu bağlamda Avrupa Konseyi tarafından oluşturulan ve Budapeşte'de kabul edilen Kasım 2001 tarihli “Sanal Suçlar Sözleşmesi” (Convention on Cybercrimes) siber suçlarla uluslararası mücadele açısından

türünün ilk örneğidir. Türkiye'nin de imzalayıp 6533 sayılı kanunla onaylayarak 2 Mayıs 2014 tarihinde iç hukukuna kabul ettiğı anlaşma toplam 49 devlet tarafından imzalanmıştır. Brezilya ve Hindistan gibi ülkeler metnin hazırlanması aşamasında bulunmadıkları, Rusya ise egemenlik haklarını ihlal edeceği gerekçeleriyle sözleşmeyi imzalamaması oldukça manidardır.

Teröristler tarafından ilk siber terör saldırısı, Ağustos 1998 de Tamil Kaplanları ile bağlantılı ve kendilerine "Internet Siyah Kaplanlar" adı veren bir grup, Sri Lanka'nın, başta ABD dâhil olmak üzere dünyanın çeşitli yerlerinde bulunan diplomatik postalarına, günde ortalama 800 e-posta olmak üzere yaklaşık iki hafta eposta göndermek yoluyla saldırılarını gerçekleştirmişlerdir. Saldırıları Sri Lanka dış temsilcilerinde örgütün amacı olan, korku ve endişeyi yaratmıştır (Özçoban, 2014).

Siber savaşların diplomatik krizlere neden olmasının ilk örneklerinden birisi Çin'e ait savaş uçağı ile ABD'ye ait keşif uçağı arasında 2001 yılında pasifik bölgesi üzerinde yaşanan it dalaşı sonucu iki ülke arasında oluşan diplomatik ve siyasi münakaşa nedeniyle, her iki ülke hackerleri arasında bir siber savaş başlatması şeklinde olmuştur. ABD Dartmouth College Güvenlik ve Teknolojik Çalışmalar Enstitüsü (US Institute for Security and Technology Studies at Dartmouth College) tarafından hazırlanan rapora göre 2001 yılında Beyaz Saray, ABD Hava Kuvvetleri ve Enerji Bakanlığı'nın da içlerinde olduğu 1200'den fazla sitenin DDoS saldırılarının konusu olduğu ve Çin'e ait imajların bu sitelerin ara yüzlerine konduğu ifade edilmektedir(Akdağ, 2209).

2014 yılında siber uzaydaki zararlı yazılımların ve saldırıların çoğunun kaynak noktası olarak görülen iki ülke, Çin ve Rusya, bu alandaki güçlerini birleştirerek bir anlaşma imzalamıştır. Anlaşmanın içeriğı "bağımsız ülkelerin içişlerine karışılmasını, milli egemenliğin, siyasi, ekonomik ve sosyal istikrar ve düzenin bozulması" gibi amaçlarla teknolojinin kullanılması gibi konuları kapsamaktadır (2014).

Bugüne kadar en yaygın olarak bilinen devlet destekli saldırılar, genellikle siber savaş faaliyetleri değil siber sabotaj veya espionaj faaliyetleridir. ABD'nin İran'a karşı gerçekleştirdiğı Stuxnet, yine İran başta olmak üzere birçok Ortadoğı ülkesini hedef alan Flame, Çin Halk Ordusu'nun ifşa edilen siber savaş birimi Unit 61398'in ABD ve Avrupa ülkelerine yönelik saldırılarının çoğı, İran'ın DigiNotar'ı hedef alan saldırısı ve Saudi Aramco'ya gerçekleştirilen sabotaj operasyonu özel geliştirilmiş zararlı yazılımların kullanıldığı uzun soluklu operasyonlardır (Çifter, 2016).

V. Sonuç

Strateji, kurum ya da kuruluş istikamet vermek ve rekabet avantajı sağlamak amacıyla, konjektürel yapıyı sürekli analiz etme, yönetimin amaçlarını belirleme, bu amaçlara ulaştıracak faaliyetleri planlama ve kaynakları tahsis etme becerisidir. Kuruluşun amaçlarına ulaşması için organizasyon içinde eylem birliğı ve rakiplerin olası tepkilerini değerlendirme sürecini gerektirir. Dolayısıyla diplomasi, bir organizasyonun amaçlarına ulaşabilmesi için etkili stratejiler geliştirmesini, bunların planlanmasını, uygulanmasını ve kontrolünü ifade etmektedir. Toplumların geleceğini ilgilendirmesi ve istikamet vermesi nedeniyle, dijital yönetim organizasyonu üst yönetimlerin çok önemli bir görevidir. Artık uluslararası ilişkiler dijitalleşme

etkilemeye devam edecektir. Ülkeler arası iletişim ve çıkar savaşlarında ekonomi ve teknoloji, eğitim ve kültürel diplomasi çok etkili olacaktır.

Ülkemiz ile ilgili algı operasyonları stratejilerinin uygulaması sadece kamunun görevi olmamalıdır. Ülkemiz için topyekûn hak ve var olma mücadelesi verilecekse; bunun dominant dinamikleri üniversiteler, STK, medya, basın yayın, sinema ve yazarlar ile teknolojik donanımlı yeni nesil olmalıdır. Siber teknoloji ülkemizin tamamına yaygınlaştırılmalıdır. Aksi halde telafisi mümkün olmayan zararlar ve yaptırımlar ile karşı karşıya kalma riski her zaman vardır. Yukarıda ifade edilegelen tedbirler ve stratejiler uygulandığında ise bütün dünyada olumlu algıya sahip bir ülkenin, onurlu bireyleri olarak varlığımızı devam ettirebiliriz.

Kaynakça

- Akçadağ, E. (2010). ABD'nin kamu diplomasisi stratejisi: Akıllı güç. Retrieved from <http://www.kamudiplomasisi.org/pdf/abdkdstratejisi.Pdf>. [Erişim tarihi: 09.11.2017].
- Akdağ, P. (2009). Siber Suçlar ve Türkiye'nin Ulusal Politikası. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Polis Akademisi/Güvenlik Birimleri Enstitüsü. Ankara.
- Bjola, C. , M. Holmes (2015). Digital Diplomacy: Theory and Practice, Newyork: Routledge.
- Burns, A., Eltham B. (2009). Twitter free Iran: An evaluation of Twitter's role in public diplomacy and information operations in Iran's 2009 election crisis., <http://vuir.vu.edu.au/15230/>, [Erişim tarihi: 05.11.2017].
- Copeland, D. (2013). "Digital technology." The Oxford Handbook of Modern Diplomacy. United Kingdom: Oxford University Press.
- Çatal, B. (2015). Küresel diplomasi: Prexenos' tan Dijital Diplomasiye, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.Konya.
- Çifter, B. (2016). "Siber Güvenlik:Yeni Nesil Diplomasi ve Savaş." Kriter Dergisi. <http://kriterdergi.com/tag/burak-cifter/>
- Deruda, A. (2014). The Digital Diplomacy Handbook: how to use social media to engage with global audiences. The Oxford Handbook Of Modern Diplomacy. United Kingdom: Oxford University Press
- Gönlübol, M. (1985). Uluslararası Politika: İlkeler-Kavramlar-Kurumlar,Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi
- Gürkaynak, M. İren A.(2011). Reel Dünyada Sanal Açmaz: Siber Alanda Uluslararası İlişkiler. Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 16(2). 263-279. Retrieved from <http://dergipark.gov.tr/sduiibfd/issue/20824/222942>
- Hocking, B., J. Melissen (2015). Diplomacy in the Digital Age, Netherland: Clingendael
- Kasapoğlu M. (2012). Türkiye Dijital Diplomaside Emekliyor. <http://www.radikal.com.tr/dunya/turkiye-dijital-diplomaside-emekliyor-1081387/>. [Erişim tarihi: 03.11.2017]
- Melissen, J. (2011). Beyond the New Public Diplomacy, Netherlands :Clingendael

- Nicolson, H. G. (1956). *The Evolution of Diplomatic Method*, Leicester: University of Leicester .
- Özçoban, C. (2014). *21 Yüzyılda Ulusal Güvenliğin Sağlanmasında Siber İstihbaratın Rolü* , (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Harp Akademileri/ Stratejik Araştırmalar Enstitüsü. İstanbul
- Radikal (2012). Türkiye Dijital Diplomaside Emekliyor. [Erişim tarihi: 09.12.2017].
- Pahlavi, P. C. (2003). *Cyber-diplomacy: A New Strategy of Influence*. Canadian Political Association, General Meeting, Halifax, NS.
- Sandre, A. (2015). *Digital diplomacy: Conversations on Innovation in Foreign Policy*, *Digital Diplomacy: Theory and Practice*, New York: Routledge
- SETAV (2015). *İnternet Çağında Kamu Diplomasisi*, Retrieved from <https://www.setav.org/etkinlikler/internet-caginda-kamu-diplomasisi/>. [Erişim tarihi: 10.12.2017].
- Siber Bülten. *Siber Diplomaside Yeni Dönem: Avustralya Siber İşler Elçisi Atadı*. Retrieved from , <https://siberbulten.com/uluslararası-iliskiler/siber-diplomaside-yeni-donem-avustralya-siber-isler-elcisi-atadi/>. [Erişim tarihi: 24.11.2017].
- Siber Bülten (2014). *Rusya ve Çin Siber İttifakta Anlaştı: ABD Tedirgin*. [Erişim tarihi: 09.12.2017].
- Sönmezoglu, F. (2005). *Uluslararası Politika ve Dış Politika Analizi*, İstanbul: Filiz Kitabevi
- Strauß, N., (2015). *Digital diplomacy in GCC countries: Strategic communication of Western embassies on Twitter*. *Government Information Quarterly* 32(4), 369-379
- Tören, D. (2011). *Diplomasi ve Tarih Boyunca Geçirdiği Evrim*. Tuiç Akademi. Retrieved from <http://www.tuicakademi.org/index.php/kategoriler/diger/2213-diplomasi-ve-tarih-boyunca-gecirdigi-evrim> .
- Trunkos, J. (2011). *Changing Diplomacy Demands New Type of Diplomats.*: http://www.culturaldiplomacy.org/europeanamericanrelationship/content/articles/events/2010foufp/participant-papers/Changing_Diplomacy_Demands_New_Type_of_Diplomats.pdf [Erişim tarihi: 12.12.2017].
- Tuncer, H. (1991). *" Eski" ve" Yeni" Diploması*, Ankara :Ümit Yayıncılık
- Tuncer, H. (2006). *Küresel diploması*, Ankara: Ümit Yayıncılık.
- Vranješ, N., D. Zeljić .*İmpact of Globalization On Diplomacy Of Small Countries According to The Ministry of Foreign Affairs*. Retrieved from <http://www.defendologija-banjaluka.com/defendology33/6eng.pdf>, [Erişim tarihi: 02.12.2017].
- Westcott, N. (2008). *Digital diplomacy: The Impact of the İnternet on İnternational Relations*. Oii Working Paper. 16, Retrieved from http://cyberpolitikjournal.org/wp-content/uploads/2017/07/Journal-Vol_2_No_3_17.pdf, [Erişim tarihi: 01.12.2017].